

Column

Alcoholpreventie in arbeidsorganisaties

'(...) Bij de vragen die ik stelde kwam in ieder geval wel naar voren dat, mocht het voorkomen dat er een werknemer dronken/aangeschoten is, er eerst een waarschuwing volgt en bij vaker gebruik ontslag. Maar hij vertelde er ook bij dat het aan de persoon lag die dronken was, dus met andere woorden, als bijvoorbeeld Pietje dronken is wordt hij direct ontslagen en als Klaasje dronken is, mag het nog drie keer voorkomen. Dus veel schoot ik er niet mee op. Wat mij ook opviel was, dat er elke vrijdag om klokslag 17.00 uur een krat bier tevoorschijn kwam, wat natuurlijk geen ramp is, om na werktijd op vrijdag, een biertje te drinken, maar ik drink een biertje en ga naar huis, dus vroeg ik me af wat doet de rest, drinken ze ook een biertje of drinken ze wel meer dan een biertje en stappen ze dan weer vrolijk achter het stuur. Ik vroeg dat dus aan mijn mentor, die zei dat ieder dat voor zich moest weten, het was na werktijd. Dus zo werkt dat.

P.S. Er zijn er bij dit bedrijf al twee mensen ontslagen wegens alcohol en werk, weliswaar enkele jaren terug, maar toch typisch'.

(Bron: stageverslag MBO-leerling).

Het Nederlands Economisch Instituut schat de maatschappelijke kosten voor de sector werk als gevolg van uitval van potentiële productie door verzuim, ziekte en sterfte op 588 miljoen gulden (1987). De kosten voor een bedrijf bij ziekte kunnen aardig oplopen, wanneer we bedenken dat de eerste weken ziekte uit eigen zak moeten worden betaald en uit Nederlands onderzoek bekend is dat forse drinkers al gauw 1,5 keer meer verzuimen. Mensen die bij de hulp-

verlening aankloppen hebben in het voorafgaande jaar zelfs een verzuim dat vier keer hoger ligt dan gemiddeld. Over de kosten van ongevallen is niet veel bekend. Echter de spectaculaire gevallen die de krant halen, doen het ergste vrezen. Naast de financiële gevolgen zijn er ook andere: een probleemdrinker die door ontslag of WAO-intrede wegvalt, neemt in de regel een jaar of tien aan ervaring en kennis mee. En, zeker niet in de laatste plaats, moeten we de menselijke tragedies niet vergeten, die het gevolg zijn van ongevallen, ziekte en het verlies van werk.

In de dagelijkse praktijk merken we niet zoveel van alcoholproblemen. Toch komen alcoholproblemen vaker voor dan we denken. Het gaat namelijk niet alleen om drinken op het werk, maar vooral ook om de gevolgen op het werk van drinken in de privé-sfeer. Op grond van onderzoek en ervaring schat men dat tussen de drie en zes procent van de werknemers in Nederland een alcoholprobleem heeft. Dan gaat het niet om die enkele 'verloederde' alcoholist die zich met veel moeite probeert staande te houden op zijn werk. Het betreft vooral de grotere groep werknemers die regelmatig teveel drinkt en daardoor geleidelijk aan minder is gaan functioneren. En om mensen die soms teveel drinken, of op de verkeerde momenten (lunchpauze!) en dan problemen veroorzaken.

Belangrijk in de discussies over alcoholproblematiek op de werkplek is de relatie tussen drinken en de aard van het werk, vooral als de veiligheidsrisico's groot zijn. Het is duidelijk dat drinken door een piloot, vrachtwagenchauffeur, of proces-operator eerder en een groter risico vormt dan eenzelfde alcoholgebruik door een ambtenaar op de secretarie van een gemeente of een data-typiste. De aard en omvang van al-

* Ir. D.A. Bijl is werkzaam bij de Stichting ALCON te Zeist.

coholproblemen en de noodzaak van ingrijpen variëren van branche tot branche en van functie tot functie.

De laatste jaren is door de overheid, preventie-organisaties, zoals de Stichting ALCON, en een aantal grote bedrijven, het initiatief genomen om alcoholproblemen op de werkplek te verminderen en te voorkomen. Zowel vanuit algemeen maatschappelijk belang als welbegrepen eigenbelang. Ondanks deze activiteiten heeft de problematiek naar mijn mening de afgelopen jaren onvoldoende prioriteit gekregen. Recent is hierin enige verandering gekomen met een advies van de Stichting van de Arbeid. De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de staatssecretaris van WVC hadden de werkgevers- en werknemersorganisaties in de Stichting hierom verzocht.

De werkgevers- en werknemersorganisaties schrijven in hun advies dat er reden is om serieus aandacht te besteden aan het gebruik van alcohol in relatie tot de werksituatie. De aard van de gevolgen is daarvoor ernstig genoeg. Daarnaast kan het bedrijfsleven een belangrijke bijdrage leveren aan de preventie van alcoholproblemen, mits in een breder kader van bijvoorbeeld ARBO-beleid of het alcoholmatigingsbeleid van de overheid. De werkgevers en werknemers zijn het erover eens dat een alcoholbeleid dient te bestaan uit preventie, begeleiding, correctie en effectmeting. Dit dient te worden ingebed in de structuur en verhoudingen van individuele bedrijven.

Dat een dergelijke benadering (kosten)effectief

kan zijn is door binnen- en buitenlandse ervaringen duidelijk geworden. Ook is gebleken dat probleemdrinkers met werk in de hulpverlening een betere prognose hebben dan mensen zonder een betaalde baan.

Over de vraag of de overheid nadere wettelijke voorzieningen moet treffen, lopen de opvattingen van werkgevers en werknemers uiteen. De werknemersorganisaties menen dat wettelijke regelingen niet nodig zijn. Zij wijzen erop dat ook voor risicovolle beroepen geldt dat werknemers gezond dienen te zijn en de mogelijkheid moeten hebben zich periodiek medisch te laten onderzoeken. Bovendien twifelen zij aan de effectiviteit van alcohol-tests waar het gaat om het oplossen van problemen.

De werkgevers erkennen dat iedere ondernemer op grond van de ARBO-wet verplicht is een veiligheid- en gezondheidsbeleid te voeren. Alcohol dient daarin een plaats te krijgen. Waar het gaat om functies met grote veiligheidsrisico's vinden zij dat het testen op alcoholgebruik mogelijk moet zijn. Dat moet wettelijk worden vastgelegd.

Het belang van het advies van de Stichting van de Arbeid is dat werkgevers en werknemers in Nederland erkennen dat alcoholproblematiek op de werkplek een relevant thema is dat meer aandacht en verdere uitwerking verdient. Positief is ook dat zij het in grote lijnen eens zijn over de benadering: bedrijven moeten actiever worden op het terrein van preventie, begeleiding, correctie en evaluatie. Een benadering die in termen van geld en mensen alleen maar winst oplevert.